
Verslag schouw 2019

Lerend beheren in de Maasheggen

foto: Merijn Biemans

Lars van Peij - december 2019

De jaarlijkse schouw

Het collectief is zelf verantwoordelijk om haar deelnemers te controleren op de juiste uitvoering van de beheervoorwaarden. De schouwcommissie is vervolgens opgesteld om de deelnemers te controleren en adviseren.

Schouwcommissie

De verantwoordelijkheid van de schouwcommissie is de controle van beheerpakketten in het veld. Tijdens de jaarlijkse schouw wordt een derde van alle beheerpakketten gecontroleerd door de schouwcommissie. De commissie bestaat deels uit bestuur en deels uit deelnemers.

De schouwcommissie werkt hard door - ook als het zonnig is

Fasering

Zelfs met een hele commissie kun je niet alles jaarlijks schouwen. Daarom hebben we het gebied opgedeeld in drie zones. Zo kunnen we ervoor zorgen dat elk element één keer per drie jaar geschouwd wordt.

Daarnaast kan de schouwcommissie nog aanvullend schouwen, naar aanleiding van een signaal uit het veld of een bevinding van de NVWA.

Resultaten & adviezen

In 2019 zijn er 150 beheerpakketten gecontroleerd door de schouwcommissie. In dit deelgebied zitten 13 deelnemers met contracten.

Kruidenrijk grasland (3)

5b

Bij deze pakketten is er systematisch toegewerkt naar een kruidenrijk grasland - voor zover dat mogelijk is op de rijke klei van de Maasheggen. Eigenlijk zou je op een perceel als deze eerst twintig jaar lang moeten maaien en afvoeren - tweemaal per jaar - om de vershraling te krijgen die nodig is voor dit pakket. De schouwcommissie vond de variatie van de graslanden teleurstellen - het werd namelijk gedomineerd door mals gras met stukken ridderzuring en hier en daar wat andere kruiden, onder andere klaver. Dat is op zich heel aardig, maar vlakdekkend beheer zou meer dan dit moeten kunnen opleveren.

Advies: Je zou de graslanden deels moeten frezen en inzaaien met een autochtoon maasheggenmengsel om toch de kruidenrijkheid te krijgen die we nastreven.

Graslandrand (39)

5h

De 39 graslandranden die we hebben geschouwd dit jaar waren van wisselend succes. Een graslandrand is een strook van 6 meter langs de heg die niet wordt bespoten en niet wordt geïnjecteerd. Zo krijgen kruiden een kans langs de heggen en in de ruigte die ontstaat kunnen vogels en insecten een schuilplaats vinden. De meeste graslandranden die we hebben gecontroleerd hebben weinig kruiden. Als collectief gaan we andere methodes proberen om de kruidenrijkheid te krijgen.

Helaas hebben we dit jaar twee deelnemers geconstateerd met geïnjecteerde randen. Dit vinden we als collectief erg jammer, omdat er ook deelnemers (met totaal 37 randen) zijn die wel hun best doen om de 6 meter strook vrij te houden van mest injectie. Het bestuur zal hier een sanctie voor op moeten leggen.

Kruidenrijke akkerrand (10)

A19a2

De schouw kwam dit jaar langs tien kruidenrijke akkerranden. Dit is een uitdagend pakket. We kwamen zowel goede als slechte akkerranden tegen.

Advies: De akkerranden die zijn verruigd met distels en ridderzuring maaien en afvoeren en dan opnieuw inzaaien.

Struweelhaag (74)

22a

De schouwcommissie was weer positief verrast over de kwaliteit van het beheer van de struweelhagen en knip- en scheerheggen. Beide worden jaarlijks beheerd door de groenploeg van VNC. Daardoor heeft het collectief een scherpe regie op de uitvoering.

Puntje van aandacht is dat op een aantal locaties de hop, braam, vlier of sleedoorn de heg verdringt. Op andere plekken geeft dat juist weer speelse doorkijkjes - omlijst door hop.

Advies: Op plekken waar hop, braam, vlier of sleedoorn de meidoorn teveel gaat overwoekeren moet deze worden teruggepakt. Op een enkele plek moet er daarna meidoorn worden teruggeplant.

Ook constateerde de schouwcommissie dat op een paar plaatsen de heg eruit zag als een knip- en scheerheg, maar dat deze te boek staat als struweelhaag. In deze gevallen gaat het om een omvorming van een heg. Het kan enkele jaren duren eer de heg volgroeid is in het nieuwe beheerregime.

De struweelhaag wordt beheerd als een tot vijf meter brede haag, die ongeveer eens in de zes jaar wordt teruggepakt. Die dynamiek is nodig voor de doorkijkjes en er is een aantal soorten die hierbij gebaat is. Wanneer welke heg specifiek wordt teruggezet en hoever blijkt wel maatwerk. Vaak zitten er knotessen of eiken, oude vlechtrestanten of al eerder behaalde meidoorns waar je rekening mee moet houden in de afweging.

Veel voorkomende soorten in de 74 struweelhagen die we hebben geschouwd in de Maasheggen zijn (verschillende varianten van) meidoorn, sleedoorn, vlier, hop, spaanse aak, wilde roos, rode kornoelje, wegedoorn. Daarnaast staan er veel knotessen en knoteiken in de haag.

Heggen staan vaak op de scheiding tussen verschillende eigenaren. Langs de weg beheert de groenploeg van VNC in opdracht van de gemeente, waardoor ze de heg driekantig kunnen beheren. De kant van de heg langs de weg is dan zo beheerd dat hij veilig is voor verkeer. Overigens wordt er ook met Staatsbosbeheer afspraken gemaakt over het beheer van grensheggen.

Knip- en scheerheg (16)

23a

Ook de 16 knip- en scheerheggen die we hebben geschouwd worden beheerd volgens de afspraken. Jaarlijks wordt de heg aan de zijkanten kort en hoog opgesnoeid - zogenaamde 'snoei op groei'. Op deze manier blijft de heg smal genoeg voor de boer - maar vormt hij ook bloei in de top van de heg.

Meerjarige vogelakker (4)

L9e

Een vogelakker bestaat afwisselend uit twee stroken: een strook met luzerne en een strook met kruiden. Luzerne is een ideaal gewas. Luzerne heeft weinig last van vervelende insecten en heeft een positief effect op de bodem; de bodem krijgt meer structuur. De luzernestrook wordt tweemaal per jaar gemaaid, anders wordt de luzerne te houtig en ruig. Tussen de luzerne zitten veel insecten die als voer dienen voor jonge geelgorzen. Daarnaast wordt de gemaaide luzerne gebruikt als eiwitrijk veevoer.

De stroken met het granenmengsel bevatten zaden die 's winters dienen als voedsel voor de geelgors. Ook biedt het beschutting voor de vogels als ze worden aangevallen door bijvoorbeeld sperwers. Het granenmengsel blijft in de winter namelijk staan.

Een deelnemer van het Collectief Deltaplan Landschap is de grond aan het voorbereiden.
Foto: Lars van Peij, Beugen

De vier vogelakkers die we dit jaar hebben geschouwd kwam slechter op dan in de vogelakkers in sint agatha/beugen. Het collectief gaat verder onderzoeken waar dit aan ligt (bodem/ tijdstip van ploegen/inzaaien).

Conclusie

Voor twee deelnemers zal het bestuur helaas een sanctie op moeten leggen. Het gaat wederom om het injecteren van graslandranden.

Sanctieprotocol

Als collectief hebben we een sanctieprotocol. Hierin staat vastgelegd hoe het bestuur omgaat met overtredingen binnen het collectief.

Mogelijke sancties zijn:

- Waarschuwen van de deelnemer
- Opschorten betaling
- Korting op de uitbetaling
- Niet uitbetalen
- Boete / terugvordering eerder uitgekeerde vergoedingen over de betreffende beheermaatregel
- Ontbinding van het contract

Welke het bestuur kiest is afhankelijk van de ernst, omkeerbaarheid, hersteltermijn en de welwillendheid van de deelnemer om mee te werken.

Het sanctieprotocol is ook beschikbaar op onze website.

www.collectiefdeltaplan.nl

Lerend schouwen

Ook de schouwcommissie kan elk jaar iets leren. Een paar discussiepunten voor volgend jaar:

Timing van de schouw

Dit jaar hebben we in augustus geschouwd. Dit is prima bevallen. Sowieso is het aan te bevelen om elk jaar een andere maand te schouwen. Dan krijg je de pakketten toch anders mee. Dit komt ten behoeve van de kwaliteit.

Schouwformulieren

De laatste jaren hebben we een pragmatische aanpak genomen voor de schouw - met de kaart het deelgebied op A3 tactisch aflopen, waarbij je tijdens de wandeling goed oplet of het beheer naar wens is. Dit gaat veel sneller en het lijkt vooralsnog alsof dit niet ten koste gaat van de kwaliteit van de schouw. In totaal zijn er 150 elementen gecontroleerd in drie middagen.

Met behulp van de aantekeningen op de kaart wordt vervolgens de schouwformulieren ingevuld, die daarna door de bestuurder Ecologie en de deelnemer zelf worden ondertekend.

Deelnemers aanwezig bij de schouw

Net zoals afgelopen jaren is het niet altijd gelukt om in het veld - met de deelnemer erbij - te schouwen. Dat wil zeggen dat je bij elk beheerpakket een deelnemer moet vragen om mee te kijken. Misschien moeten we pragmatisch blijven en de deelnemer pas betrekken bij de resultaten van de schouw - er vanuit gaande dat veel deelnemers vaak wel iets beters te doen hebben.

Uiteraard moet de deelnemer wel achteraf de schouwformulieren ondertekenen. Dat kan een goed moment zijn om de resultaten van de schouw te bespreken.

Beheerpakketten ook op onze website

De voorwaarden van beheer zijn toegankelijk op onze website.
www.collectiefdeltaplan.nl